
УДК 347.775

Є. В. КОВАЛЬОВ,

доктор економічних наук, професор,

завідувач кафедри економіки та фінансів

навчально-наукового інституту права та масових комунікацій

Харківського національного університету внутрішніх справ

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ КРИЗИ ГЛОБАЛІЗОВАНОГО СВІТУ

Визначено особливості сучасного кризового стану світової економіки. Виявлено суттєву невідповідність напрямків розвитку України міжнародним економічним тенденціям. Сформульовано ризики і загрози входження національної економіки до глобалізованого господарства. Запропоновано заходи зміцнення економічної безпеки країни.

Сучасний стан світового економічного суспільства характеризується, з одного боку, постійним розвитком процесів глобалізації, а з іншого – неослабним впливом кризових явищ. У таких умовах будь-якій державі складно визначити стратегії свого існування. Для України з її незавершеним переходом до ринкової економіки, на наш погляд, зберігається висока актуальність проблеми економічної безпеки держави.

Вплив глобалізації на національну економіку ґрунтовно вивчають українські дослідники: В. Геєць, О. Білорус, А. Чухно, Т. Блудова, З. Борисенко, В. Власов, Г. Волинський, В. Зянько, Д. Лук'яненко, В. Лукашевич, Я. Новодворський, М. Хохлов, С. Удовик, С. Фомішин, А. Філіпенко.

Важливі дослідження проблеми економічної безпеки в Україні належать таким ученим, як: В. Мунтіян, Г. Задорожний, О. Бандурка,

В. Гончарова, В. Духов, Є. Олейников, Г. Пастернак-Таранущенко.

Економічна глобалізація – сучасне складне явище, яке швидко розвивається, але детально не вивчено. Дослідники оцінюють її як неоднозначну тенденцію світового існування – вона може як сприяти, так і гальмувати розвиток національної економіки. За умови своєчасного і вмілого використання переваг глобалізації країна здатна підвищити свою конкурентоспроможність, поширити на світових ринках реалізацію товарів, забезпечити економічну стабільність держави і високі стандарти життя людей, інакше під впливом більш сильних конкурентів вона буде витиснена на виконання допоміжних брудних і шкідливих виробничих процесів, перетвориться на аграрно-сировинний придаток розвинутих країн. Таке місце у світовому розподілі праці призведе до нееквівалентного товарного обміну – коли країна буде експортувати сировину і матеріали з низькою доданою вартістю та імпортувати складні товари з високою доданою вартістю.

Таким чином, створюючи умови відкритості, об'єднання, взаємозалежності, глобалізація консервує досягнення одних країн і відсталість, залежність інших. Зрозуміло, що за своєю природою глобалізація об'єктивно створює умови для швидкого поширення – разі їх виникнення – кризових явищ.

На наш погляд, основним змістом сучасної світової економічної кризи є намагання розвинутих країн одержувати надприбутки від спекулятивного управління фінансовими активами в умовах глобалізованого світу при високих ризиках. Аналітики відмічають наступні особливості сучасної світової економічної кризи [1]:

1) фінансова нестабільність, яка виявляється у надзвичайно високих темпах зростання кредитів, споживчої заборгованості та неплатежів;

2) стихійний рух спекулятивного капіталу, припливи і відпливи «гарячих» грошей, певна відособленість фінансового капіталу від реальної економіки;

3) велика зовнішня заборгованість;

4) недовикористання досягнень НТП, недостатнє освоєння в реальному секторі економіки високопродуктивних інновацій та нових технологічних укладів;

5) зростаюча зумовленість політичними і соціальними явищами (нераціональними, економічно необґрунтованими витратами, помилками в управлінні, неефективним викорис-

танням бюджетних коштів, значним зростанням, загостренням суперечностей між інтересами різних соціальних груп).

У цих умовах перед Україною постає низка проблемних питань:

– де наше місце серед держав глобалізованого світу;

– які ризики і загрози очікують Україну на шляху її розвитку;

– яким шляхом іти, щоб зменшити негативний вплив світової кризи і використати переваги глобалізації?

Сучасне керівництво держави поставило у 2010 р. завдання: Україна повинна за 10 років увійти до 20-ти найбільш економічно розвинутих країн світу (G 20). Економічне становище України на цей час неоднозначне. З одного боку, наша держава має великий промисловий, аграрний, ресурсний, інтелектуальний потенціали, сприятливі природнокліматичні умови, має вигідне географічне положення. Мінерально-сировинна база України включає близько 20 тис. родовищ і проявів 113 корисних копалин. Запаси залізних руд становлять понад 14 % загальносвітових, марганцевих – понад 43 %. Україна посідає провідні місця за запасами титану, цирконію, урану, літію, графіту, каоліну, вогнетривких глин, сірки, калійних солей, декоративного каменю. В Україні видобувається близько 5 % світового обсягу мінерально-сировинних ресурсів, при цьому гірничодобувна промисловість щороку випускає продукцію на 25–28 млрд. дол. Україні належать провідні позиції у видобутку багатьох видів мінеральної сировини – вугілля, марганцевих і залізних руд, титану, графіту, каоліну. До промислового освоєння залучено від 40 % до 75 % розвіданих запасів основних видів корисних копалин [2].

З іншого боку, за рівнем бідності Україна знаходиться на 3-му місці в Європі після Молдови та Албанії. Якщо купівельна спроможність населення в Україні становить 1487 євро, то у Швейцарії – 27521 євро, Норвегії – 24993 євро, Ірландії – 22207 євро [3]. Зростає різниця у доходах між багатими та бідними. Відповідно до соціальних стандартів Ради Європи, співвідношення доходів багатих та бідних верств населення не повинно перевищувати 10 разів. Якщо порівняти окремі країни, то це співвідношення у Китаї становить 7:1, у країнах ЄС – 5–7:1, в Японії – 4,3:1, в Україні – 30:1 [4]. Це реальна економічна основа соціальних ускладнень та можливих революційних потрясінь. Складність економічного становища

закономірно загострює демографічну кризу. Станом на 1 жовтня 2011 р. чисельність наявного населення України становила 45 млн 665 тис. осіб – на 6,28 млн менше, ніж 20 років тому [5]. За прогнозами ООН, населення України зменшиться у 2020 р. до 40 млн, а в 2050 р. – до 25 млн чол. [6]. Соціально-економічні показники сучасної України визначають граничні умови економічної безпеки держави, коли країна може без вороття загубити свій шанс увійти до кола розвинутих держав світу. В таких умовах дуже важливо реально оцінити свої можливості, правильно вибрати напрямки і фактори економічного зростання.

Сучасна економіка України має сировинну спрямованість розвитку. Основною експортною галуззю України є металургійна промисловість. Близько 40 % валютних надходжень країни забезпечує металургійний сектор [7, с. 72]. Більш як 2/3 загального обсягу промислової продукції припадає на галузі, що виробляють сировину, матеріали та енергетичні ресурси [8, с. 7]. Останніми роками Україна також виходить на передові позиції у світі з продажу на експорт аграрної сировини – непереробленого зерна. Так, за словами міністра аграрної політики і продовольства України М. Присяжнюка: «Ми країна, яка нині є лідером з експорту ячменю. Країна, яка має третю позицію з експорту кукурудзи і п'яту – з експорту пшениці» [9]. Конкурентоздатність сировинного напрямку розвитку економіки підтримується низькою вартістю продукції – цьому сприяє застосування дешевої, відносно кваліфікованої робочої сили: якщо в європейських країнах заробітна плата становить 60–70 % ВВП, то в нас – лише 20–25 % [10]. Протидіють цьому високі енергетична та матеріаломісткість продукції, зношеність основних фондів. Ступінь зношеності основних фондів на вітчизняних металургійних підприємствах досягає 60 %; у Японії – 15–20 %, у США і ЄС – 25 % [7, с. 73].

У короткостроковій перспективі входження України до глобалізованого світового господарства приведе до зростання виробництва та продажу продукції сировинних галузей, але цей напрямок економічного розвитку вважаємо стратегічно безперспективним з кількох причин:

а) у теперішній час Україна має не настільки великі природні ресурси, щоб їх продавати у вигляді сировини, обкрадаючи наступні покоління;

б) «сировинна» економіка виробляє продукцію з низькою доданою вартістю переважно за неперспективними, брудними або шкідли-

вими технологіями, що знижує можливості майбутнього технологічного і взагалі швидкого економічного розвитку країни;

в) Україна має достатній економічний потенціал для переробки власних природних ресурсів у складну конкурентноспроможну продукцію;

г) виробництво сировини і матеріалів обмеженої номенклатури, але у великих обсягах, позбавляє економіку України гнучкості, створює, особливо в кризові періоди, сильну залежність від умов міжнародних ринків.

Світові пропорції розвитку галузей економіки зовсім інші, ніж в Україні. Прогресивнішою стає галузева структура світової промисловості, в якій перші місця посідають: машинобудування (40 % усієї продукції), хімічна (понад 15 %), харчова (14 %), легка промисловість (9 %), металургія (7 %). Галуззю, що розвивається найшвидше, залишається електронна й електротехнічна промисловість [8, с. 5]. Таким чином, сировинний напрямок розвитку сучасної української економіки не тільки є неперспективним, але і суперечить світовим економічним тенденціям та послаблює економічну безпеку країни.

Основним для світової економіки є не сировинний, а інноваційний напрямок розвитку. У розвинутих країнах світу до 90 % приросту ВВП створюється за рахунок інноваційної діяльності [11]. Інновації дають можливість суттєво підвищувати продуктивність праці, знижувати витрати, підвищувати якість продукції. Постіндустріальні суспільства розвинутих країн дедалі інтенсивніше працюють над здобуттям та збереженням знань як основи інноваційного розвитку. Економіка розвинутих країн дедалі більше стає економікою знань. Володіння складними технологіями дає можливість розвинутих країнам залишати в себе чисті, безпечні стадії створення продукції, а неконкурентноспроможним країнам передавати функції видобутку сировини і брудного виробництва. Різні рівні доступу до знань і технологій стають основою створення продукції з різною доданою вартістю і нееквівалентного товарного обміну. Зрозуміло, що зміцнення економічної безпеки України залежить від інноваційної діяльності та розвитку галузей, які забезпечують зростання науково-технічного рівня держави. Але стан економіки на сучасному етапі свідчить про те, що, на жаль, Україна не має власної глибоко продуманої стратегії інноваційного розвитку. Відбувається істотне послаблення позицій інноваційне орієнтованих галузей.

На машинобудування, яке є серцевиною інноваційної моделі економіки, в Україні припадає лише 11,1 % промислового виробництва, тобто перебуває на рівні майже у 3–4 рази нижчому, ніж в економічно розвинутих країнах [12].

Декларуючи необхідність інноваційного розвитку економіки України, держава реально нічого не робить для такого розвитку. Підтвердженням цього є стрімке скорочення обсягів державної підтримки наукової та науково-технічної діяльності. Протягом перших 10 років ринкової трансформації економіки України частка видатків державного бюджету на науку знизилася з 0,82 % до 0,3 % ВВП, тобто до рівня слаборозвинутих країн [13, с. 4]. Встановлена законом норма бюджетного фінансування наукової і науково-технічної діяльності в 1,7 % ВВП ніколи не виконувалася. У середньому на науку в державному бюджеті України виділяється не більше 0,4 % ВВП [14]. У той же час фінансування витрат на наукові дослідження у розвинутих регіонах світу становить: ЄС – 1,84 %; США – 2,67 %; Японія – 3,17 %; Південна Корея – 2,99 %; Китай – 1,23 % ВВП [15]. Країни ЄС ставлять за мету збільшення обсягу фінансування науки до 3 % ВВП [13, с. 5].

Інноваційний вплив науки на суспільне життя залежить від рівня її фінансового забезпечення. При фінансуванні у межах 0,4 % ВВП наукові дослідження мають для суспільства тільки культурно-освітнє значення; коли держава витрачає на науку до 0,9 % ВВП, то можна очікувати й появи нових наукових результатів; і тільки при вищих обсягах фінансування наукові дослідження суттєво впливають на економіку. Тому зовсім не випадково 90 % продукції національного виробництва не мають наукового забезпечення [13, с. 5]. Фактичне ігнорування інноваційного напрямку розвитку практично всього суспільного господарства, особливо в умовах кризового стану світового господарства, посилить зниження конкурентоспроможності України, подальше економічне відставання від країн-конкурентів, підвищить загрози економічній безпеці держави.

Конкурентоспроможність українських підприємств на міжнародних ринках значною мірою буде залежати від концентрації виробництва. За розміром та економічним потенціалом підприємства поділяються на малі, середні та великі. Відповідно до досліджень учених та деяких нормативно-правових документів, до малих підприємств віднесено фірми, які мають менш як 50, середні – від 50 до 1000, великі – більше 1000 найманих працівників. За даними

Держкомстату України, кількість малих і середніх підприємств у 2003 р. становила 92,5 %, великих – 7,5 % від загальної їх чисельності. При цьому частка малих і середніх підприємств у обсязі виробництва становила 24,8 %, великих – відповідно 75,2 % [16]. Таким чином, за кількістю основну частку становлять малі і середні підприємства, але за обсягами випуску продукції – великі підприємства.

Малі і середні підприємства у підтриманні економічної безпеки держави мають суттєве значення. Вони діють переважно на внутрішньому ринку країни, сприяють трудовій зайнятості населення і зниженню рівня безробіття, долатню бідності, формуванню середнього класу і зміцненню політичної стабільності. Малі підприємства швидко пристосовуються до змін в умовах господарської діяльності і забезпечують раціональне переміщення капіталу з однієї господарської сфери в іншу. Проте історичний досвід розвинутих країн свідчить про те, що визначальна роль у формуванні економічного потенціалу країни, підтриманні її економічної безпеки належить великим підприємствам. Внаслідок високої виробничої потужності вони можуть працювати з дуже великими обсягами унікальної продукції, зберігати та розвивати високі технології, концентрувати групи висококваліфікованого персоналу, створювати умови для високоефективної праці, успішно конкурувати на світових ринках з фірмами інших країн. Таким чином, ефективно діяти в кризових умовах глобалізованого світу зможуть переважно великі підприємства.

На жаль, в Україні сформувалася стійка концепція безумовного розукрупнення великих підприємств та підтримки розвитку малого і середнього бізнесу. Так, у 1991 р. 27 галузей народного господарства були представлені одним великим підприємством із самостійним балансом, 21 галузь – по два підприємства, 25 галузей було зосереджено на трьох підприємствах, 9 – на чотирьох, 6 – на п'яти підприємствах. Інакше кажучи, 88 галузей мали або монопольну, або олігопольну структуру. Абсолютно монополізованим було виробництво багатьох видів продукції металургії, у машинобудуванні – тракторів і сільськогосподарської техніки, екскаваторів, тепловозів, промислових електровозів, мотоциклів, автомобілів із дизельними двигунами, автотранспорту [17, с. 23]. За роки незалежності України наслідком політики зміщення акцентів з підтримки великого на малий та середній бізнес стала руйнація потужних виробничих і науково-технічних комплексів та

утворення на цій основі дрібних господарюючих суб'єктів. Відповідно з прийнятою концепцією з 1991 по 2004 роки кількість малих підприємств збільшилась у 6 разів – з 47,1 тис. до 283,4 тис., однак при цьому рівень конкурентоспроможності України у міжнародних рейтингах не змінився та залишається стабільно низьким. Так, за останнім звітом Всесвітнього економічного форуму, відповідно до рейтингу з конкурентоспроможності у 2009–2010 роках Україна серед 139 країн світу посідала 82 місце [18].

Проведена демонополізація великих українських виробництв чинить руйнівну дію на економіку, протидіє світовій тенденції інноваційного розвитку. Вона суттєво зменшила можливості розроблення та впровадження у виробництво технологічних інновацій, які потребують суттєвих витрат, що не під силу малим підприємствам. Дане становище особливо посилюється тим, що сфера науки в Україні була також суттєво послаблена, внаслідок чого розрив між наукою та виробництвом збільшився.

Найбільш сприятливими до інновацій є великі підприємства. Так, серед підприємств із чисельністю понад 5000 чол. інновації здійснювали 64 % підприємств, а з чисельністю працівників від 50 до 5000 чол. – лише 17 % [19].

Переважно тому, на наш погляд, українська економіка розвивається практично без наукових розробок. Частка української наукомісткої продукції на світовому ринку високотехнологічних товарів становить 0,1 %. У той же час частка наукомісткої продукції США на світовому ринку дорівнює 36 %, Японії – 30 %, Німеччини – 17 %, Китаю – 6 % [11].

Одним із негативних наслідків розукрупнення українських підприємств стало зниження інноваційного рівня виробництва. Так, кількість інноваційно активних підприємств до 2009 р. скоротилася з 25 % до 10 % [14].

У результаті такої помилкової концепції «розвитку» суттєво зменшився загальний і особливо експортний потенціал України, знизився рівень її економічної безпеки.

Навпаки, розвинуті країни світу приділяють значну увагу концентрації виробництва та підтримці великих підприємств. Так, у США починаючи з 80-х років ХХ ст. в антитрестівське законодавство були внесені значні послаблення, зокрема переглянуто вимоги щодо злиття, піднято «поріг» ринкової концентрації при горизонтальних злиттях, дозволено оцінювати можливості злиття з точки зору забезпечення суб'єктів від негативного тиску технологічної

та іноземної конкуренції, послаблено заборони на створення спільних підприємств, знижено антитрестівські штрафи для таких підприємств, запроваджено індивідуальні підходи до кожного випадку злиття, особливо в галузях високих технологій, та орієнтири на досягнення нестатичної ефективності від зниження ринкової ціни і збільшення обсягу випуску за короткий час, а довгострокової динамічної ефективності внаслідок розвитку інноваційного процесу [20].

Завдяки картельній практиці в Японії в 1955–1970 роках було успішно проведено модернізацію чорної металургії, вуглевидобувної промисловості, суднобудування, нафтопереробки, виробництва хімічних добрив. У Південній Кореї в машинобудуванні, електроніці, текстильній промисловості, чорній і кольоровій металургії, нафтохімії та суднобудуванні здійснювалося примусове злиття приватних компаній, що призвело до утворення високо монополізованих виробничих структур. Уряди більшості розвинутих країн дотримуються досить лояльної позиції щодо концентрації внутрішнього виробництва, дозволяючи вітчизняним компаніям діяти подібно до монополій і в такий спосіб усувати з ринку зарубіжних конкурентів [17, с. 22].

Вважаємо, що сучасні наміри розвинутих країн світу на укрупнення виробничих підприємств можна оцінити як правильне врахування ними об'єктивної тенденції розвитку глобалізації на посилення концентрації і конкуренції крупного капіталу. Так, на початку ХХІ ст. відбулося злиття великих світових компаній: в аерокосмічній промисловості об'єдналися «Боїнг» і «Локхід», у нафтопереробці – «Екссон» і «Мобіл», «Шеврон» і «Тексако», в автомобілебудуванні – «Даймлер-Бенц» і «Крайслер», у банківській сфері – «Морган» і «Чейз Манхеттен». Особливий місцевий приклад концентрації виробництва – за рахунок української «Криворіжсталі» пройшло посилення металургійної групи «Метал Стіл».

Суттєва особливість глобалізації полягає в тому, що в сучасному світовому економічному середовищі поступово змінюються центри економічного впливу – керівна роль держав слабшає, а на перше місце за впливом на процеси економічного розвитку виходять транснаціональні корпорації. Їх кількість за десятиліття (1990–1999 роки) збільшилася майже вдвічі – з 36 тис. до 63 тис., а їхніх закордонних філій налічується близько 600 тис. Так, «ІБМ» має філії у більш як 80 країнах, «Сіменс» – у 52 тощо.

У списку 100 найбільших економік світу (розглядаються як національні, так і транснаціональні організми) 51 позицію посідають транснаціональні корпорації [21]. Річні доходи деяких транснаціональних корпорацій значно перевищують ВВП окремих держав, у тому числі й України. Так, у 2004 р. Україну з ВВП 68,339 млрд дол. випереджали за річним доходом 23 корпорації. Серед них найбільш потужна – «General Motors» (США), її дохід 176,558 млрд дол. перевищував ВВП України у 2,6 рази, а дохід «найменшої» корпорації «Hitachi» (Японія) у 71,859 млрд дол. був трохи вищий за ВВП України [17, с. 24].

Слід відмітити ще одну характерну рису розвитку глобальних економічних процесів – активну, а часом і несправедливу, на наш погляд, жорстку позицію держав розвинутих країн у відстоюванні національних інтересів. У межах Світової організації торгівлі (СОТ) формуються нерівні умови доступу до ринків товарів та послуг розвинутих та інших країн. Так, наприклад, Королівство Тонга, яке приєдналося до СОТ у 2005 р., не може установлювати розмір увізних мит вище за 20 % вартості товару. Для порівняння, у США мито на імпорт яловичини становить 350 %, у ЄС на цукор – 300 %. Причому на таких жорстких умовах прийняття Тонга до СОТ наполягали саме Європа і США [22]. Розвинуті країни в межах СОТ залишають за собою узаконене право на найвищі рівні внутрішньої підтримки виробників сільськогосподарської продукції, наприклад ЄС – 76903 млн дол., США – 19103 млн дол., Канада – 3720 млн дол., Японія – 28378 млн дол. Для порівняння: Південній Африці цей рівень встановлено в 2 млн. дол., для Коста-Ріки – 16 млн дол., Тунісу – 66 млн дол., Марокко – 81 млн дол. [23].

Проведене дослідження дозволяє зробити такі **висновки**.

1. Сучасні напрямки економічного розвитку України значною мірою не відповідають світовим тенденціям.

2. «Сировинний» напрямок її розвитку у короткостроковій перспективі – упродовж кількох років – ще буде забезпечувати конкурентоздатність країни, але без переходу на інноваційний напрямок стратегічне підтримання високої конкурентоздатності економіки України неможливе.

3. Сучасну позицію України на переважний розвиток малих і середніх підприємств можна оцінити не тільки як помилкову, але і як шкідливу. Можливості і соціально-економічні функції малого, середнього і великого бізнесу різні, і з точки зору економічної безпеки державі це потрібно враховувати. Слід якнайшвидше переглянути концепцію розвитку структури суспільного господарства. Доцільним є оптимальне співвідношення і конкурентне співіснування великого, середнього і малого бізнесу.

4. Держава повинна зайняти реалістичну позицію на відстоювання своїх економічних інтересів на світових ринках. Необхідно надати активну підтримку великим національним структурам у їх формуванні, становленні, швидкому розвитку та гідному представленні економічних інтересів України у глобалізованому економічному суспільстві.

5. Тільки ті країни, які враховують тенденції сучасного глобалізованого світу і мають ефективні стратегії конкурентного розвитку, можуть встояти перед загрозами глобалізації. Нереалістична оцінка Україною свого потенціалу і можливостей, ризиків і загроз у разі неприйняття відповідних управлінських заходів призведе до суттєвого зниження рівня її економічної безпеки.

Список використаної літератури

1. Ключко В. Глобалізація та особливості сучасної економічної кризи / В. Ключко // Економіка України. – 2011. – № 9. – С. 27–37.
2. Веклич О. Екологічний чинник формування конкурентоспроможності національної економіки / О. Веклич // Економіка України. – 2005. – № 12. – С. 65–72.
3. Время. – 2007. – 30 нояб. – № 218.
4. Папієв М. Світовий досвід застосування соціальних стандартів / М. Папієв // Економіка України. – 2004. – № 1. – С. 4–8.
5. Економіка України у січні–жовтні 2011 року // Урядовий кур'єр. – 2011. – 2 груд. – № 225.
6. Голос України. – 2003. – 10 квіт.
7. Макогон Ю. ГМК України на зовнішніх ринках: стан і перспективи / Ю. Макогон, І. Майорова, Т. Медведкін // Економіка України. – 2005. – № 4. – С. 72–80.
8. Якубовський М. Концептуальні основи стратегії розвитку промисловості України на період до 2017 року / М. Якубовський, В. Новицький, Ю. Кіндзерський // Економіка України. – 2007. – № 11. – С. 4–20.
9. Цитата дня // Урядовий кур'єр. – 2012. – 5 груд. – № 2.
10. Павлишенко М. Еквівалентний обмін – основа ринкової економіки / М. Павлишенко // Економіка України. – 2007. – № 10. – С. 83–92.

11. Петрина М. Базові умови створення інноваційної моделі розвитку економіки України / М. Петрина // Економіка України. – 2006. – № 8. – С. 35–40.
12. Якубовський М. Промислова політика: проблеми та перспективи модернізації / М. Якубовський // Економіка України. – 2010. – № 8. – С. 21–29.
13. Чечетов М. Інноваційна складова ринкової трансформації / М. Чечетов // Економіка України. – 2004. – № 11. – С. 4–14.
14. Семиноженко В. Україна в 2020 році: дві версії одного майбутнього / В. Семиноженко // Урядовий кур'єр. – 2010. – 14 серп. – № 150.
15. Towards a European Research Area. Science, Technology and Innovation. Key Figures 2007 / European Commission. – Luxembourg : Office for Publications of the European Communities, 2007. – 108 p.
16. Діяльність підприємств – суб'єктів підприємницької діяльності у 2003 році : стат. зб. – К. : Держкомстат України, 2004. – 326 с.
17. Кіндзерський Ю. Проблеми національної конкурентоспроможності та пріоритети конкурентної політики в Україні / Ю. Кіндзерський, Г. Паламарчук // Економіка України. – 2006. – № 8. – С. 19–29.
18. Sala-i-Martin X. The Global Competitiveness Report 2009 – 2010 / Xavier Sala-i-Martin. – Geneva : World Economic Forum, 2009. – 480 p.
19. Шовкун І. Галузевий сектор науки в контексті інноваційних процесів в економіці України / І. Шовкун // Економіка України. – 2006. – № 10. – С. 49–59.
20. Фролова Н. Л. Антитрестовская политика и нововведения (опыт США) / Н. Л. Фролова // США – Канада. Экономика – политика – культура. – 2001. – № 8. – С. 28–46.
21. Удовик С. Л. Глобализация: семиотические подходы / С. Л. Удовик. – М. : Рефл-бук, 2002. – 480 с.
22. Загоруйко Ю. Скромний успіх уникнення провалу, або СОТ після Гонконгу / Ю. Загоруйко // Дзеркало тижня. – 2005. – № 51.
23. Осика С. Г. Світова організація торгівлі / С. Г. Осика, В. Т. П'ятницький. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К. : К.І.С., 2004. – 516 с.

Надійшла до редколегії 16.01.2012

**КОВАЛЕВ Е. В. ЭКОНОМИЧЕСКАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ УКРАИНЫ В УСЛОВИЯХ
СОВРЕМЕННОГО КРИЗИСА ГЛОБАЛИЗОВАННОГО МИРА**

Определены особенности современного кризисного состояния мировой экономики. Выявлено существенное несоответствие направлений развития Украины международным экономическим тенденциям. Сформулированы риски и угрозы вхождения национальной экономики в глобализованное хозяйство. Предложены меры укрепления экономической безопасности страны.

**KOVALIOV Y. THE ECONOMIC SECURITY OF UKRAINE IN THE CONDITIONS
OF CURRENT CRISIS OF THE GLOBALIZED WORLD**

The features of the current state of crisis of the world economy are identified. The significant discrepancy between the directions of the development of Ukraine and the international economic trends is revealed. Risks and threats of entering of national economy in the global economy are formulated. The measures to strengthen the economic security of the country are proposed.